

УДК 316.723:94(477)

Сіденко О. М.

група1381, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв)

Федоренко М. О.

канд. іст. наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), m.o.fedorenko@gmail.com

СУБКУЛЬТУРИ МОЛОДІ УКРАЇНИ, ЯК ШЛЯХ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

У статті розглянуто про ознаки, приклади та вплив молодіжних субкультур на українське суспільство.

Ключові слова: *молодь, культура, розвиток, поведінка, суспільство.*

This article describes the signs, examples and influence of the youth subcultures on Ukrainian society.

Keywords: *youth, culture, development, behavior, society.*

Проблема молодіжної субкультури завжди була і є актуальною в процесі соціального життя будь-якого суспільства, і Україна не є виключенням. Сучасні процеси становлення громадянського суспільства і формування політичної нації, в Україні, торкнулися всіх ланок нашої спільноти, як за національним, соціальним станом та виковим тощо. Молодь безпосередньо активною, або пасивною формою бере участь в даних процесах і одним з важливіших питань, яке повстало перед нею, є формування власної національної ідентичності. Роль молодіжної субкультури, є одним з важливіших чинників на даному шляху, що обумовлює актуальність обраної нами теми статті. Мета нашого дослідження полягає в з'ясуванні сутності молодіжної субкультури в Україні, формулюванні власної думки стосовно її сучасного стану розвитку, та впливу на національну ідентичність. Указану проблему сьогодні досліджують В. Радзієвський, Є. Васильчук, О. Поріцька, П. Давиденко, Н. Зражевська та ін.

Субкультура – форма культури, з самостійною системою символів і цінностей, що відрізняють її від суспільства. Інакше кажучи – група людей у межах більшого суспільства з відмінними стандартами та моделями поведінки. Пристосовуючись до реалій життя, культура безперервно розвивається. Зміни у культурі виникають через взаємодії між окремими особами, які є творіннями і водночас творцями культури. Проте беруть участь у цих взаєминах і впливають на зміни не конкретні особи, а підгрупи та субкультури. Субкультури – складові соціальної взаємодії, на рівні яких і виникає оновлення культури. Ідеї субкультур асимілюються суспільством у міру того, яке визнання вони отримують. Субкультури містять системи внутрішніх правил, які дозволяють їхнім членам розуміти один одного. Субкультури можна розглядати як властиві поколінням загальні форми ідентифікації, які перетинаються з іншими маркерами колективної ідентичності, як-от раса, стать, клас, сексуальна орієнтація.

Ознаки субкультур мають наступний вигляд: субкультурам притаманні суворі внутрішні вписки і заходи, спрямовані на остракізацію, які забезпечують їхню стійкість. Субкультурам властивий структурований процес навчання, протягом якого кандидати вчаться, як стати членами. Субкультурам притаманний дуже виразний ступінь автентичності, який творить настільки міцні суспільні межі, що групу можна назвати субкультурою. Майбутні члени мають показати досвідченим членам, що вони зрозуміли альтернативні правила, що вони – «свої». Субкультури формуються навколо добровільних об'єднань. Субкультури творять власні субінтерпретації норм загалу – вони або повністю відкидають їх на користь власних, або трішки їх змінюють, щоб надати сенсу способів життя своєї субкультури. Жодна субкультура як така не є відхиленням. Групі, що певним чином відходить від норми, притаманний активний процес залучення нових членів. Вони формуються навколо єдиного харизматичного символу чи літератури [1, с. 426].

Згідно типом, субкультури можна розподілити наступним чином:

Всеохопна інституція – це соціальний простір, у якому члени субкультури живуть і працюють із однодумцями – відрізані від загалу. Вони живуть замкнуто та відокремлено. Це – втеча від суспільства.

Діяльність у суспільстві – тип, протилежний до першого. Його члени не схвалюють правил загалу, але діють у його межах. Це – навернення суспільства [1, с. 426].

Інший погляд на відмінності серед субкультур виділяє такі два типи: естетична субкультура й опозиційна субкультура. Естетична субкультура просто відрізняється від культури загалу. Натомість опозиційні субкультури протистоять певним суспільним інститутам або звичаям [1, с. 427]. Різні субкультури можуть бути пов'язані з територією, мати систему підготовки нових членів, займатися залученням нових членів, мати ієрархічну структуру, вдаватися до повстання або ізоляції.

Субкультури утворюються через потребу втечі від загалу і намагаються знайти нове значення речей – вони постають із колективної і майже стихійної потреби по-новому визначити щось важливе для суспільства. Люди у пошуках розв'язань знаходять інших із подібними проблемами і починають усвідомлювати, з якою субкультурою вони хочуть себе ідентифікувати. Долучатися до неї чи ні – то справа кожного зокрема. Адже слід зважити на можливість ostracization з боку загалу.

Щоб замінити те, що звичайне суспільство дати не може, субкультура набуває форми у власній музиці, моді та ритуалах, які здатна творити. Деякі теорії стверджують, що напрямки субкультур зароджуються у вищих сферах суспільства, та передаються через слухи, телебачення та Інтернет до молоді.

Треба відрізняти субкультури від контркультур, які, на відміну від самостійно існуючих субкультур, активно протистоять «офіційній» традиційній культурі, зближаючись із поняттям альтернативної культури. Незважаючи на те, що субкультури теж існують опозиційного типу, вони, як правило, обирають менш активний спосіб впливу на суспільство, ніж контркультури. Цей термін набув популярності у новинних медіа, і використовувався для посилення на соціальну революцію, яка прокотилась Північною Америкою, Західною

Європою, Японією, Австралією, та Новою Зеландією протягом 1960-х рр. та початку 1970-х рр.

Стосовно прикладів найбільш поширених субкультур, то в даному випадку можна виокремити наступні субкультури: [2]

Хіп-Хоп (англ. Hip-hop) – молодіжна культура, яка з'явилась у США в кінці 1970-х рр. в середовищі афроамериканців. Включає в себе 4 основні елементи: діджеїнг, графіті, емсіїнг (реп), брейкінг.

Панки (від англ. punk – шалена молода людина; хтось екстремальний, незалежний) – молодіжна субкультура, покоління молодих людей на рок-естраді (середина 70-х рр. XX ст.). Провідною інтонацією їхніх виступів став різкий протест проти будь-яких моральних і звичаєвих правил. Це відбилося насамперед на характері їх музики – панк-року (постійна зміна інтонації, надмірне використання ударних інструментів, переважання ритму над мелодією).

«Готи» (Goths – від англ. Gothic – у значенні варварський, грубий) (самоназва «Діти Ночі») – субкультура, що зародилася наприкінці 70-х рр. XX ст. у Норвегії та Великій Британії на основі панк-руху. Основними складовими субкультури є готична мода і готична музика. Готична мода дуже різноманітна і включає низку специфічних напрямків, проте загальними рисами для більшості з них є переважання чорного кольору в одязі, специфічна атрибутика і особливий макіяж.

Хіпі (ще: Гіпі, Хіппі, англ. hippie, hippy) – міжнародний молодіжний рух, виник у 1965 р. у Сан-Франциско в контексті лібералізації і демократизації традиційного суспільства, один з найяскравіших проявів контркультури, мав пацифістське забарвлення, справив істотний вплив на мистецтво, особливо на рок-музику, з ним пов'язані такі поняття, як сексуальна та психоделічна революція.

Емо (emo – від англ. emotional – емоційний) – молодіжна субкультура, яка утворилась на базі прибічників однойменного музичного жанру. Головне для представників цієї субкультури – емоції, і вони черпають їх звідусіль – із

музики, книг, кіно. Часто в емо-музиці переважає крик («скримінг»), плач, вереск.

Байкери (англ. biker, від bike ← motorbike ← motorbicycle «мотоцикл», Рокер) – члени мотоклубу, прихильники мотоциклу не просто як засобу пересування, а як невід’ємної частини певного стилю життя, життєвих цінностей та кодексу правил.

Рух рольових ігор (Р живої дії. Спорідненими до рольового руху є історичні реконструкції, толкіністи, хардболи, страйкболісти і пейнтболісти; зокрема косплей. Треба також відзначити рольовиків-настільників, які на замість живої дії відіграють свого персонажа за столом, на папері. Рольовий рух виділяють і як хобі, і як субкультуру, для якої характерний свій жаргон, музика (див. менестрелі), література (в основному фентезі) та інші характерні елементи єдиної культури. Рольовий рух в Україні та СРСР виник у 1980-ті рр. на базі Клубів Любителів Фантастики. Дуже великий вплив на цю течію мають творіння Дж. Р. Р. Толкіна.

Щодо особливості молодіжної субкультури України, то в даному випадку можна сказати наступне.

Демократизація суспільства від часу відновлення незалежності України, її вихід на міжнародну арену, ліквідація «залізної завіси» із Заходом, розширення гуманітарних контактів значною мірою позначилися на формуванні обличчя сучасної молоді. Окремі віяння дослідники вважають конструктивними – вони чи не в першу чергу проявилися в музичній сфері. Це, зокрема, російський рок, який представляли переважно неросіяни (В. Цой, Ю. Шевчук, К. Кінчев), український рок («Брати Гадюкіни», «ВВ» та ін.), – явища, які підготували свідомість суспільства до радикальних змін. Деяким молодіжним субкультурам сучасності притаманне переважання відпочинково-рекреативної спрямованості та, значно меншою мірою (або не реалізується зовсім), пізнавальна функція. Також тенденцією стала вестернізація (американізація) культурних потреб та інтересів: цінність національної культури – як класичної, так і народної – витісняють стереотипи масової культури, орієнтовані на поглиблення

пріоритетів «американського» способу життя в його примітивному відтворенні. [1, с. 429].

Плюси та мінуси субкультур у розвитку культури, їх вплив на національну ідентичність мають багатоманітний прояв.

Доволі часто якщо не самі субкультури, то елементи тої чи іншої субкультури входять до традиційної культури. Це насамперед означає, що ця культура розвивається, не стоїть на місці. А вже чи є ці зміни на краще полягає в тому, які елементи субкультури «прижилися» у суспільстві. Наприклад, якщо у суспільстві засновується звичай вживання тих чи інших алкогольних/наркотичних виробів – це майже завжди стане гальмом для розвитку цього суспільства. А якщо ж від субкультури взято звичай протистояння тим чи іншим явищам, як, наприклад: агресивним суспільним зборам, расовій дискримінації та ін., то суспільство змінюється на краще, продовжує розвиватися.

Щодо національної ідентичності, то більшість субкультур беруть коріння в інших країнах, а тому невідмінно несуть, хоч і незначну, але іноземну нотку в своїх навчаннях (готи, наприклад). Це, з одного боку, допомагає зрозуміти культури інших народів, з іншого – дещо послаблює значення своєї, традиційної культури. При тому такі підгрупи суспільства, як футбольні фанати, найчастіше є дуже якими патріотам, як показувала їх реакція на ті або інші масштабні соціальні заворушення. Також багато вихідців із субкультур, центром інтересів яких є той чи інший жанр музики, знаходять себе у центрах добровільних зборів чи організацій, що намагаються зібрати, з'єднати людей навколо себе. Тому питання національної ідентичності у субкультурах треба обговорювати відносно того або іншого явища, а не субкультури в цілому.

Список використаних джерел

1. Калакура Я. С. Українська культура: цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496 с.

2. Субкультура [Електронний ресурс] // Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. — Режим доступу:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D0%B1%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0>. – Назва з екрану.